

Annet Schaap:

‘Het duurde lang voordat ik samen- viel met het leven dat ik leidde’

**IN HAAR JEUGD, EN OOK DAARNA, HAD ZE VAAK HET IDEE
DAT ZE HAAR EIGEN LEVEN SPÉELDE. NU IS ZE EINDELIJK
DE SCHRIJVER DIE ZE ALTIJD AL WILDE ZIJN. ILLUSTRATOR EN
AUTEUR ANNET SCHAAP OVER VERLEDEN, HEDEN EN TOEKOMST.**

Feel connected

Interview

Als Pippi Langkous

met mijn zusje Mirjam

↑
kat Johannes

Alleen & aan het werk

nog in ochten

PUBER!

In de tuin in Maartensdijk

Braaf meisje

NAAM: Annet Schaap
 GEBOREN: 27 februari 1965,
 Ochten (Betuwe)
 BEROEP: illustrator en
 kinderboekenschrijver
 Annet studeerde cum laude af
 aan de kunstacademie in Den
 Haag en werkt sinds 1991 als
 illustrator van kinderboeken.
 Ze illustreerde de 'Super-
 juffie'-serie van Janneke
 Schotveld en haar Kinder-
 boekenweekgeschenk 2017
 'Kattensoep'. In april dit
 jaar verscheen haar schrijf-
 debuut 'Lampje' (Querido
 Kinderboeken). Annet is
 getrouwd met Tom en moeder
 van Jonas (8).

mijn moeder
stierf aan A.L.S. toen
ik 30 was...

VERLEDEN

**'MIJN DOMINEE-OPA HAD SCHWUNG. SOMS DACHT IK:
THUIS HOOR IK NIET, MAAR BIJ HEM WÉL. DAAR VOELDE IK ME
SCHULDIG OVER, WANT MIJN OUDERS DEDEN ZO HUN BEST'**

“De tweede helft van mijn leven is beter dan de eerste. Dat zeg ik maar meteen, dan weet je dat dit verhaal goed afloopt. Ik zou willen dat ik je kon vertellen dat ik een gelukkig, vrolijk kind was, maar dat was niet zo. Ik was dwars en tobberig, niet gauw blij en tevreden. Lang heb ik daar niets van begrepen, maar nu weet ik dat het kwam omdat ik me mijn hele jeugd niet thuis heb gevoeld in mijn leven. **Er was altijd een verlangen naar een ander leven, al wist ik als kind nog niet goed hoe dat eruit moest zien.** Vanaf mijn vijfde groeide ik met mijn jongere zus op in Maartensdijk. We woonden in een geheime jarenestigwijk: rijtjeshuizen, schuren, parkeerplaatsen, veel kinderen. Ik vond het er doodsaai, avontuur leek ver weg. De kerk speelde een grote rol bij ons thuis. Mijn vader was jeugdwerkleider en had als motto: alle jongeren de kerk in! Mijn moeder was een dochter van de toen beroemde dominee Van Pagée, die in de jaren zestig en zeventig voorging in de Diensten voor Belangstellenden in Amsterdam – destijds populair onder ongelovigen. De kerk waar ik met mijn ouders heenging, vond ik een sfeerloze plek. Ik wilde veel liever katholiek zijn, in die kerk hadden ze tenminste gevoel voor drama. Mijn dominee-opa had wel schwung. Hij kon geweldig vertellen en sprak graag met me over kunst. Hij liet me bijvoorbeeld orgelmuziek van Messiaen horen en wees me op de dissonanten, waar mensen vroeger niets van begrepen. Dat vond ik zó mooi. Opa vertegenwoordigde iets van dat andere leven waar ik naar verlangde. Soms dacht ik: thuis hoor ik niet, maar bij hém wel. En daar voelde ik me dan

schuldig over, want mijn ouders hielden veel van me en deden zo verschrikkelijk hun best. Zij moeten zich vaak hebben afgevraagd: wat is er toch met dat kind? Waarom is ze zo vaak verdrietig, waarom heeft ze zo'n hang naar het droevige? Ik zette weleens een plaatje op met het liedje *Arme ouwe bizon, waar is je mooie vacht?* en ging dan zitten huilen. Daar begrepen mijn ouders niets van.

Later, in therapie, heb ik ontdekt dat die droefheid misschien is ontstaan doordat ik als baby zes weken alleen in het ziekenhuis heb gelegen. Die ontdekking luchtte op, want dat maakte mijn ouders, maar ook mezelf, schuldeloos aan mijn ongelukkige gevoelens.

Als kind zat ik het liefst in m'n eentje op mijn slaapkamer te lezen of te tekenen. Als ik las, kon ik iemand anders zijn en érgens anders zijn, waar het misschien wel gerechtvaardigd was om gevoelens van verdriet of teleurstelling te hebben. Dat lezen kon ik met mijn moeder delen, omdat zij juf en bibliothecaris was. **Soms moest ik van mijn ouders buiten spelen met buurtkinderen. Dat deed ik braaf, maar eigenlijk interesseerden die andere kinderen me niet echt.**

Ik wist heel goed wat er van mij verwacht werd, hoe ik me hoorde te gedragen. Het was een soort overbewustzijn: het voelde alsof ik een kind spéelde. Ik bleef altijd een beetje van een afstandje naar mezelf kijken. Met mijn zus kon ik oprecht goed spelen, maar soms vond ik het ook lastig: zij was wél dat vrolijke, onbezorgde meisje. Ik zag heus wel dat iedereen meteen op haar dook als we ergens met z'n tweeën waren.

De middelbare school vond ik ook ingewikkeld. Nog steeds had ik dat neppe gevoel: ik werd verliefd omdat het zo hoorde, diep vanbinnen kon het me niet veel schelen. Thuis begon ik me af te zetten door te weigeren om mee naar de kerk te gaan. Mijn ouders wilden weten waarom. Dat kon ik niet goed uitleggen en dan had ik weer het gevoel dat ik alles verkeerd deed en iedereen teleurstelde. Ik begon veel te eten. Je zou het best een eetstoornis kunnen noemen. Lezen en er lekker bij eten, dat gaf me een fijn gevoel. Maar ik werd er heel dik van en dat vond ik weer naar. Dan riep ik wanhopig tegen mijn moeder: 'Ik wil kunstenaar worden en kunstenaars zijn altijd heel dun!' In de klas verwierf ik enige status, omdat ik beter kon tekenen dan de rest. Ik weet nog heel goed hoe verloren ik me in die tijd voelde en hoe blij ik was dat ik iets had – een talent – dat ik tussen mij en de wereld kon zetten. 'Ik ben de tekenaar.' Dat was tenminste iets. Want voor de rest had ik nog geen flauw idee wat mijn bestemming was." >

HEDEN

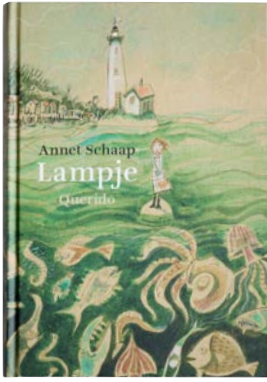
**'VAAK HOOR IK VAN DE SCHRIJVERS WIER VERHALEN IK
HEB GEÏLLUSTREERD: HOE WÍST JE DAT IK HET ZO BEDOELDE?
TJA, DAT VOEL IK AAN'**

“Toen ik ouder werd, begon ik langzaam te snappen wat ik in het leven miste en wat ik wilde. Maar dat waren dingen, gevoelens, waar geen woorden voor zijn. Ik kan het niet duidelijker uitdrukken dan zo: het duurde lang voordat ik samenviel met het leven dat ik leidde. Eigenlijk is het pas de laatste jaren zo dat ik echt mijn plek gevonden heb. Na de middelbare school wilde ik naar de kunstacademie. Mijn vader vond dat ik beter de lerarenopleiding kon doen, maar ik voelde de behoefte om zélf iets te maken, niet om anderen iets te leren. **Dat ik op de academie in Kampen mijn gevoel van botsen en zoeken kon uitdrukken in tekeningen en grote, droevige schilderijen, deed me goed. Dat werk was in elk geval waarachtig, niet nep.**

Ik heb altijd figuratief geschilderd en getekend, ik denk omdat ik meer een verteller ben dan een beeldend kunstenaar. Daarom had ik belangstelling voor het vak van illustrator en vond ik de lessen van kinderboekentekenaar Annemie Heymans zo leuk. Ik besloot me te melden bij jeugdboekenuitgeverij Ploegsma en kwam aan met een map vol woest werk en naakten. ‘Het je ooit een kinderboek geïllustreerd?’ vroegen ze daar. Niet dus. Ik ben mijn stijl toen geschikter gaan maken voor kinderboeken. Eigenlijk deed ik wat ik als kind ook altijd al deed: me aanpassen aan wat mensen van me verwachten. Nog steeds kan ik me heel goed op iemand afstemmen. Vaak hoor ik van de schrijvers wier verhalen ik heb geïllustreerd: hoe wíst je dat ik het zo bedoelde? Tja, dat voel ik aan. Vlak na mijn studie werd ik door een uitgever aan

Jacques Vriens gekoppeld en vanaf dat moment zijn de opdrachten uit de kinderboekenwereld niet meer opgehouden. Met het ouder worden lukte het me steeds beter om mijn eigen weg te kiezen, maar mijn leven voelde nog altijd niet zoals het moest zijn. Ik maakte weleens affiches voor een theatergroep, en op een gegeven moment vroeg de regisseur me om hun volgende toneelstuk te schrijven. Een bewerking van het sprookje *Fidessa* van Louis Couperus. Ik vond het fantastisch om te doen en herinnerde me hoe leuk ik schrijven als kind had gevonden. Ik deed dat destijds alleen niet zo gauw uit mezelf. Voor schrijven had ik meer ontzag dan voor tekenen. Van kinderen werd verwacht dat ze tekenden, maar je moest je niet zomaar in je hoofd halen dat je kon schrijven. Ik deed het dus alleen als ik er ‘toestemming’ voor kreeg, als ik een opstel moest schrijven voor school. Dan voelde ik me zó gelukkig! Ik was een jaar of 27 toen ik het besluit nam om naar de Schrijversvakschool te gaan. Dat was een geweldige tijd, ik kon alles en kreeg veel complimenten van medeleerlingen en docenten. Ik viel dertig kilo af, simpelweg omdat er iets bevredigd was wat ik eerder met eten bevredigd had. Toch raakte ik na verloop van tijd bevangen door onzekerheid. Elke week moeten presteren voor die opleiding putte me uit. Als mijn schrijfpodracht goed was ontvangen, voelde het alsof ik voor een week ‘veilig’ was. De volgende week mocht de kwaliteit niet minder zijn. Een vriendin van die schrijfschool zag me overspannen raken en zei: ‘Dit ga je niet volhouden, je moet gaan begrijpen dat het hier niet om

gaat.’ Zij deed allemaal spirituele dingen waar ik niets van moest hebben, maar nam me toch, *kicking and screaming*, mee naar het Centrum voor Tantra. Daarbij denk je meteen aan seks, maar tantra is veel meer. De lessen en later retraiteachtige weken die ik daar volgde, draaiden om vragen als **‘Mag je voelen wat je voelt? Denken wat je denkt?’ Ik kende die vragen niet, ik wist altijd precies wat ik hóorde te denken en voelen.** Nog steeds doe ik bij de Ridhwan School twee keer per jaar een retraite. Tijdens de lezingen, meditatie en het jezelf bevragen zoek je niet naar hoe het leven zou moeten zijn, maar hoe het is. Het Toekomst-deel van dit interview wordt dus een beetje moeilijk, omdat ik juist geleerd heb om daar niet meer mee bezig te zijn. De retraites hebben veel rust en ontspanning in mijn leven gebracht, maar het schrijven lukte niet meer. Ik heb notitieboeken vol beginnetjes en teksten waarin ik mezelf toespreek: ‘Je kunt er beter mee stoppen, het is niet goed.’ Er moesten eerst nog een man en een zoon in mijn leven komen voordat alles op z’n plek viel.” >

mijn lieve boek

mijn lieve kind

↑
Costa Rica
↓

Michigan
↑
USA
↓
Utah

↑
Ridder
in atelier
Utrecht

↑
camper
Molly

Tom & Jonas

TOEKOMST

'ROTSEN, GOLVEN, MEEUWEN, HOUTVUURTJES: IK VOELDE ME INTENS GELUKKIG IN AMERIKA. EN DAAR WAS INEENS THOMAS'

"Ik was ruim veertig toen ik Tom ontmoette. Voor die tijd ben ik altijd alleen geweest, op wat Grote Liefdes Op Afstand en zo nu en dan een scharrel na. Ik wilde wel een relatie, maar had een grote onhandigheid op dat vlak. Over het moederschap dacht ik zelden na, ik ging ervan uit dat het er voor mij niet in zou zitten. Terwijl ik met schrijven vastliep, ging het tekenen gewoon door. Ik illustreerde de serie *Hoe overleef ik* van Francine Oomen, die enorm populair werd. Dat gaf me de financiële ruimte om nu dik tien jaar geleden met een vriendin op retraite te gaan in San Francisco. Ik was nog nooit in Amerika geweest, maar viel als een blok voor dat land. Een mooiere plek dan waar ik toen was, aan de rand van de Stille Oceaan, is er volgens mij niet. Rotsen, golven, meeuwen, houtvuurtjes: ik voelde me er intens gelukkig. En daar was ineens Thomas, Canadees, ruig uiterlijk en tien jaar ouder dan ik. Ik raakte met 'm aan de praat en vond hem een leukerd. We gingen samen wandelen en hadden meteen een heel open gesprek over zijn verleden als alcoholverslaafde – inmiddels drinkt hij al twintig jaar niet meer. Ik begreep hem, door mijn worstelingen met eten en roken. Thomas had geen vrouw of kinderen, wel een Harley. Mijn vriendin bood voor de terugreis aan mijn koffer mee te nemen naar het vliegveld, zodat ik er in twee dagen met Tom op de motor naartoe kon rijden. Ik ben haar nog steeds dankbaar.

Anderhalf jaar lang heb ik heen en weer gereisd tussen Canada en Nederland en toen was ik opeens in verwachting. We waren allebei blij, maar de zwangerschap ging mis. Tom kwam voor het eerst naar

Nederland om dat samen te verwerken. We besloten het serieuzer aan te gaan pakken en hij trok bij mij in. Ik had een huis en werk, hij niet. **Dat was heftig, na zo veel jaar alleen opeens een man in huis, en niet veel later woonde er ook nog een kind in mijn buik.** Jonas is nu acht. Hij heeft net als ik de hang naar drama. Hij speelt graag begrafenisse: 'Mam, jij was mijn moeder en toen ging je dood, oké?' Hij tekent bloederige strips over de 'kilgruw'. Ik zie bij hem dat eigene terug dat ik ook had als kind, maar Jonas kan een einzelgänger zijn zonder dat hij het gevoel heeft zich te moeten aanpassen. Ik dacht altijd: ik moet net zo zijn als de rest. Ik ben ontzettend blij dat Jonas zo non-conformistisch kan zijn. Tom en ik zijn losse ouders, te oud om ons druk te maken over te veel suiker of verkeerde granen.

Vlak na Jonas' geboorte zijn we in een camper door Canada en Amerika gaan reizen. Eerst anderhalf jaar en daarna nog twee keer een half jaar. Tijdens die reis voeren we in een bootje langs Mackinac Island. Bij de aanblik van de vuurtoren viel me zomaar het begin van een boek binnen. Ik was al een tijd gestopt met het zoeken naar een verhaal en nu zocht een verhaal mij op. Veel later, terug in Nederland, stortte de boekenverkoop in en stopte *Hoe overleef ik*. Ik had al mijn geld uitgegeven en Tom is huisvader, dus ik stortte me weer op het tekenen. Al snel kreeg ik vreselijk last van mijn hand, maar de dokter kon niets vinden. Psychisch, zei ze, en meteen wist ik dat het waar was. Ik moest dat boek gaan schrijven. Bijna drie jaar heb ik met tussenpozen aan *Lampje* gewerkt. Het verscheen in april en

werd overweldigend positief ontvangen. Voor het eerst voel ik me helemaal thuis in mijn leven: ik ben gelukkig met Tom, geniet van het moederschap en ben de schrijver die ik al zo'n tijd wilde zijn. Het gekke is dat ik met tekenen nooit de ambitie heb gehad om uit te blinken. Ik heb me nooit miskend gevoeld als recensenten niet over mijn werk schreven en heb nooit gedacht: ik wil een Gouden Penseel winnen. Als schrijver wil ik die erkenning wel. **Als mensen in het verleden aan me vroegen wat mijn beroep was, wilde ik altijd 'schrijver' zeggen, maar ik had nog geen boek geschreven.**

Ik heb nog zeker twee boeken in mijn hoofd, maar ook nog wat echo's van vroeger: de reacties op *Lampje* zijn zo belachelijk positief dat ik me geïntimideerd voel. Ik hoor mezelf, net als op de schrijversvakschool, denken: de volgende keer moet het wéér zo goed. Kan ik dat wel? Maar ik denk nu ook: laat het maar gebeuren, wees maar even bang. Ik heb geleerd te vertrouwen op wat er gebeurt en wat ik voel. Als ik dat kan volgen, komt het goed." ●